

სოლო ტაქსონომია ანუ სად ვარ მე?

ავტორი: მანანა ბოჭორიშვილი

ბიგსმა და კოლინზმა (1982) შეიმუშავეს დაკვირვებადი სწავლის შედეგების ტაქსონომია – SOLO (Structure of Observed Learning Outcomes). ესაა სისტემური გზა იმის აღსაწერად, თუ უნარების განვითარებასთან ერთად, როგორ უმჯობესდება მოსწავლის პერფორმანსი კომპლექსურობის კუთხით. დონეების დიაპაზონი იწყება უდაბლესი (პრესტრუქტურული) დონიდან და აღწევს უმაღლეს (გაფართოებული აბსტრაქციის) დონემდე.

სოლო 1: პრესტრუქტურული დონე

ამ დონეზე მყოფი მოსწავლე საერთოდ ვერ იგებს, იყენებს შეუსაბამო, არარელევანტურ ინფორმაციას, აცდენილია მნიშვნელობას/აზრს.

პრესტრუქტურულ დონეზე მყოფ მოსწავლეს ჯერ კიდევ არ აქვს ცოდნა შესასწავლი ან უკვე შესწავლილი მასალის შესახებ. ინფორმაცია, რომელიც შეიძლება მოსწავლეს გააჩნდეს სასწავლო მასალის შესახებ არ არის ორგანიზებული, გააზრებული და დაკავშირებული მასალასთან. პრესტრუქტურული დონე შეიძლება გამოიხატოს ფრაზით – „მე მჭირდება დახმარება, ან მიმართულების მიცემა“.

სოლო 2: უნისტრუქტურული დონე

ამ დონეზე მყოფ მოსწავლეს შეუძლია მხოლოდ ერთი ასპექტის გათვალისწინება და მარტივი, ზედაპირული კავშირების დამყარება. მოსწავლეს შეუძლია ტერმინოლოგიის გამოყენება, ზეპირად გადმოცემა (გახსენება), მარტივი ინსტრუქციების შესრულება; პარაფრაზირება, იდენტიფიცირება, დასახელება ან დათვლა.

უნისტრუქტურულ ეტაპზე მოსწავლე სწორად განსაზღვრავს სასწავლო მასალის რომელიმე კონკრეტულ ასპექტს, თუმცა ეს განსაზღვრება იზოლირებულია და არაა დაკავშირებული მასალის სხვა კომპონენტებთან. არ არსებობს ახსნა, რომელიც ეხება ფაქტების კავშირს სხვა ფაქტებთან. არსებულ ეტაპზე ცოდნა იზოლირებულია მთლიანი მასალიდან და შესაბამისად, მსმენელს შეიძლება ახსოვდეს რაიმე ფაქტი, მაგრამ ვერ ხედავდეს ამ კონკრეტული ფაქტის დატვირთვას.

სოლო 3: მულტისტრუქტურული დონე

მოსწავლეს შეუძლია რამდენიმე ასპექტის გათვალისწინება, მათ შორის არსებული მიმართებების გაგების გარეშე. მას შეუძლია: თვლა, აღწერა, კომბინირება, მეთოდების, სტრუქტურის გამოყენება, პროცედურების შესრულება და ა.შ.

ამ დონეზე მყოფი მოსწავლე იღებს მთელი მასალის რამდენიმე რელევანტურ ასპექტს ან რამდენიმე იდეას, რომლებიც ერთმანეთთან დაკავშირებულია გარკვეული გზებით, თუმცა, მათ ჯერ კიდევ არ შეუძლიათ ურთიერთმიმართებების კარგად გაგება. ამ ეტაპზე მათ შეუძლიათ დაამყარონ გარკვეული კავშირები და საკმაოდ კარგად ისწავლონ, მთლიანი პროდუქტის, რამდენიმე „მცირე ნაწილი“, მაგრამ მათ უჭირთ დავალების ჰოლისტურობის დანახვა.

სოლო 4: მიმართებითი დონე

მოსწავლეს შეუძლია გაიგოს, რა მიმართებებია რამდენიმე ასპექტს შორის, ასევე, როგორ უკავშირდებიან ისინი ერთმანეთს და ქმნიან მთელს, მთლიანობას. ფორმების გაგება ქმნის სტრუქტურას და ამგვარად აქვს იმის კომპეტენცია, რომ შეადაროს, დაამყაროს მიმართებები, გააანალიზოს, გამოიყენოს თეორია, ახსნას მიზეზებისა და შედეგების კუთხით.

ამ დონეზე მოსწავლეებს შეუძლიათ იდეების ინტეგრაცია მთელში, ურთიერთკავშირის გაცნობიერება და იდეების ერთმანეთთან დაკავშირება. მათ შეუძლიათ გაიგონ, რა ხდება „სცენის მიღმა“, შეუძლიათ აღმოაჩინონ მიმართებები პრაქტიკასა და თეორიას შორის. ასევე, მათთვის ნათელია მასალის მნიშვნელობა, დანიშნულება და გამოყენების არეალი. არსებულ ეტაპზე, შემსწავლელი მასალის რაოდენობრივი ათვისების პარალელურად იწყებს მასალის თვისობრივად გაშინაარსებას და გაგებას.

სოლო 5: გაფართოებული აბსტრაქტული დონე

ამ დონეზე მოსწავლეს შეუძლია შეასრულოს კავშირები არამარტო მოცემულ საგნობრივ ჭრილში, არამედ ასევე შეუძლია კავშირი დაამყაროს მის მიღმა. მას შეუძლია განაზოგადოს და გადაიტანოს პრინციპები და კონცეფციები ახალ განსხვავებულ კონტექსტში; შექმნას ახალი იდეები და კონცეფციები; შეუძლია პროგნოზირება, განზოგადება, შეფასება, თეორიზაცია, ჰიპოთეზირება, შექმნა და ასახვა.

გაფართოებული აბსტრაქტის დონეზე მოსწავლე არა მხოლოდ ცნებათა შორის კავშირს ადგენს, არამედ ახდენენ განზოგადებას ახალ ან წარმოსახვით გამოცდილებებთან. ეს ეტაპი უფრო მრავლისმომცველია და თვისობრივ დონეზე გულისხმობს ნასწავლი მასალის საშუალებით ახლის აღმოჩენას ან შექმნას. გაფართოებული აბსტრაქტის დონეზე სტუდენტებს შეუძლიათ მიღებული ცოდნის ხელახალი გააზრება და მისი განსხვავებული გზით წარმოდგენა, არსებულის გამოყენება ახალი ცოდნის პროგნოზის, გენერალიზაციის, რეფლექსიისა და შექმნისათვის. მათ აქვთ უნარი დაინახონ და ისწავლონ მასალის მიღმა არსებული ძირითადი პრინციპები და სტრუქტურები, განიხილონ სხვადასხვა ვარაუდი მასალასთან მიმართებით.

შეჯამების სახით რომ ჩამოვაცალიზოთ:

აბსტრაქციის დონეზე იკვეთება ფრაზა – „მე ვიცი, რას ვაკეთებ და რატომ ვაკეთებ“

გაფართოებული აბსტრაქტისას – „მე ვიცი, რა უნდა გავაკეთო საუკეთესო გადაწყვეტილების მისაღებად.“

ბლუმის ტაქსონომიის შესაბამისობა სოლო ტაქსონომიასთან

ბლუმის ტაქსონომიისა და სოლო ტაქსონომიის შედარებითი ანალიზის შედეგად ვიღებთ შემდეგ მოცემულობას:

უნიტრუქტურულ დონეს – ცოდნა, გაგება შეესაბამება.

მულტისტრუქტურულ დონეს – გამოყენება შეესაბამება.

მიმართებით დონეს – ანალიზი შეესაბამება.

გაფართოებული აბსტრაქციის დონეს – სინთეზი და შეფასება შეესაბამება.

ბლუმის და სოლო ტაქსონომიის შედარება

ბლუმის ტაქსონომიის შესაბამისობა სოლო ტაქსონომიასთან

ბლუმის ტაქსონომია	სოლო ტაქსონომია
თუ ბლუმის ტაქსონომიის დროს დასმული კითხვა და პასუხი ერთი დონის შესაბამისია;	სოლო ტაქსონომიისას – კითხვა და პასუხი შესაძლებელია სხვადასხვა დონეს შეესაბამებოდეს;
ბლუმის ტაქსონომიის მიხედვით ცოდნა გამიჯნულია ინტელექტუალური პროცესისგან;	სოლო ტაქსონომია დაფუძნებულია გაგების პროცესზე;
ბლუმის ტაქსონომიის მიხედვით მოსწავლე თანდათან მიიწევს პირამიდის მწვერვალისკენ;	სოლო ტაქსონომიის შემთხვევაში - მოსწავლე შესაძლებელია, სხვა საფეხურზე გადავიდეს ქვედა საფეხურების გამოტოვებით;
ბლუმის ტაქსონომია არის სისტემური მეთოდი, რომელიც აღწერს, როგორ ვითარდება მოსწავლის წარმოდგენა მარტივიდან რთულისკენ, მათი ემოციური, ფსიქომოტორული და შემეცნებითი მიმართულებით.	სოლო ტაქსონომია არის სისტემური მეთოდი, რომელიც აღწერს, როგორ ვითარდება მოსწავლის წარმოდგენა სწავლის პროცესში მარტივიდან რთულისკენ.

განვიხილოთ დავალება, რომელზეც დაწყებითი კლასის მოსწავლეებისთვისაა განკუთვნილი. მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, სხვადასხვა ფერის და ფორმის გეომეტრიული ფიგურებით ააწყვე აპლიკაცია თემაზე – ადამიანის საცხოვრებელი.

პრესტრუქტურულ დონეზე – მოსწავლე ვერცერთ დეტალს ვერ იყენებს და ელოდება მასწავლებელს, დაეხმაროს...

უნიტრუქტურულ დონეზე – ფიგურებს აჯგუფებს ერთი ნიშნის (ფერის ან ფორმის) მიხედვით...

მულტისტრუქტურულ დონეზე – მოსწავლე აკავშირებს ერთმანეთთან საცხოვრებელ შენობას, კარს და ფანჯრებს...

მიმართებით დონეზე – მოსწავლე აწყობს სახლს...

გაფართოებულ დონეზე – მოსწავლე აწყობს ქალაქის დასახლებას...

აპლიკაცია სხვადასხვა ფერისა და ფორმის გეომეტრიული ფიგურებით – თემაზე: ადამიანის საცხოვრებელი

სოლო ტაქსონომია მეხმარება გავარკვიო, სად ვარ მე?

პრესტრუქტურულზე ვარ – როდესაც არ შემიძლია დამოუკიდებლად და დახმარება მჭირდება!

უნიტრუქტურულ დონეზე ვარ – როდესაც მე შემიძლია მარტივი ინსტრუქციების შესრულება, დასათაურება, დასურათება და ა.შ.

მულტისტრუქტურულ დონეზე ვარ – როდესაც მე შემიძლია: აღწერა, გამოთვლა და ა.შ.

მიმართებით დონეზე ვარ – როდესაც მე შემიძლია: ახსნა, ანალიზი და ა.შ.

გაფართოებულ, აბსტრაქტულ დონე ვარ – როდესაც მე შემიძლია: შექმნა, შეფასება და ა.შ.

იხილეთ ვიდეო [„სოლო ტაქსონომია ანუ სად ვარ მე?!“](#)

სოლო ტაქსონომია ეხმარება მოსწავლეს, გაარკვიოს სასწავლო მიზნის მიღწევის გზაზე, სად არის ... და ეს მისი უფლებაა!

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Collis, K. (1982). Evaluating the Quality of Learning: The SOLO Taxonomy. New York: Academic Press.
2. ვულფოლკი, ა. (2009). განათლების ფსიქოლოგია. თბილისი: ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამოცემა .